

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D., JUDr. Jakuba Camrdy Ph.D., JUDr. Marie Turkové a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci žalobce: **S. Z.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 1. 2008, č. j. 56 Az 160/2007 – 30,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 1. 2008, č. j. 56 Az 160/2007 – 30 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného č. j. OAM - 518/LE-05-ZA07-2006 ze dne 28. 8. 2007, kterým žalovaný neudělil stěžovateli mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o azylu“).

Proti usnesení podal stěžovatel včas kasační stížnost.

Stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uplatnil důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel je státním příslušníkem Kazachstánu, neovládá český jazyk a není orientován v českém právním řádu. Soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel požádal o nařízení jednání. S projednáním věci samé je přitom spojena řada úkonů stěžovatele, které není zjevně schopen činit toliko za účasti

tlumočnicka. Postup soudu tedy zcela eliminuje smysluplný výkon oprávnění účastníka, které spočívá v jeho osobní účasti při projednání věci. Stěžovatel dále poukazuje na soudem citovaný rozsudek č. j. 4 As 21/2004 ze dne 27. 5. 2004, který se netýkal azylové věci, nýbrž přezkoumání rozhodnutí Magistrátu hl. města Prahy ve věci přídatku na dítě a na předmětnou problematiku není přílehlavý. Přijatelnost kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. v daném případě stěžovatel spatřuje ve skutečnosti, že svým dosahem přesahuje zájmy samotného stěžovatele a současně otázka ustanovení zastoupení v rámci soudního přezkumu rozhodnutí ve věci azylu doposud v rámci rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu nebyla komplexně řešena, což dokládá i odůvodnění napadeného usnesení.

Navrhuje usnesení zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel podle § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. V dané věci stěžovatel není zastoupen advokátem a sám rovněž nemá právnické vzdělání. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, však vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být přezkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá.

Nejvyšší správní soud po zjištění, že kasační stížnost je podána včas a že je přípustná, přezkoumal napadené usnesení včetně řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podle § 35 odst. 7 s. ř. s. může předseda senátu ustanovit navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh zástupce, jímž může být i advokát. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být na návrh osvobozen od soudních poplatků účastník řízení, který doloží, že nemá dostatečné prostředky. Podle zjištění krajského soudu není potřeba stěžovatel k ochraně jeho práv ustanovit advokáta, neboť žaloba, kterou stěžovatel podal u krajského soudu obsahovala veškeré náležitosti požadované § 71 odst. 1 s. ř. s. Dle názoru krajského soudu je zřejmé, že stěžovatel je schopen sám chránit svá práva. Stěžovatel učinil svými úkony vše, co je třeba podle právních předpisů k ochraně jeho práv učinit, a to zcela kvalifikovaným způsobem. Podle názoru soudu tak není potřeba ochrany práv stěžovatele. Neznalost zákonů České republiky a skutečnost, že stěžovatel je cizinec, není za těchto okolností sama o sobě důvodem pro ustanovení zástupce. Ani skutečnost, že stěžovatel požádal o nařízení jednání, není dle názoru soudu důvodem pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Při jednání bude přítomen tlumočnick a stěžovatel tak nebude znevýhodněn z důvodů neznalosti českého jazyka. Krajský soud své závěry podpořil odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004 č. j. 4 As 21/2004 - 64.

S výše uvedeným názorem krajského soudu se Nejvyšší správní soud neztotožňuje. Nejvyšší správní soud odkazuje na své rozhodnutí ze dne 28. 4. 2004 č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, kde posuzoval skutkově obdobnou věc a dospěl k závěru, že soud pochybil, jestliže pouze z formální bezvadnosti žaloby dovozoval, že ustanovení zástupce není nutné k ochraně práv stěžovatele. V citovaném rozsudku dále zdůraznil, že *„podmínku potřeby k ochraně práv navrhovatele však není možné považovat za nesplněnou jen z toho důvodu, že žalobce podal formálně úplnou žalobu. V tomto stádiu řízení soud nemůže dostatečně posoudit, zda žalobce uplatnil všechny důvody, které mohl uplatnit, anebo zda žalobce určité námitky v žalobě neuplatnil jen z toho důvodu, že je pro nedostatek právního vzdělání*

považoval za irelevantní. Hmotněprávní charakter projednávané věci (žalobou tvržený azylový důvod), tedy důvod žalobní, nemusí být jediným a zcela určujícím faktorem, z něhož lze usoudit, zda je zástupce třeba k ochraně práv anebo nikoliv. Stejný význam je třeba klást i na osobnostní a faktické poměry účastníka řízení, úroveň povědomí o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v ČR. Při jinak stejném skutkovém příběhu tak lze dospět i k tomu, že u jedné osoby bude k ochraně práv v řízení před soudem zástupce zapotřebí, u jiné osoby to nutně nebude. Žalobkyně je však zjevně nedostatečně znalá jazyka, v němž řízení před soudem se vede, a povědomost o českém právu (které její práva zakládá) tu nelze předpokládat; ostatní žalobci jsou pouze děti a rovněž cizinci. Jejich osobní situace, která ze správního spisu je patrná, nijak nenasvědčuje tomu, že by k ochraně jejich práv nebylo zástupce třeba.“

Výše uvedené závěry lze vztáhnout i na nyní projednávanou věc. Stěžovatel je neznalý českého jazyka a skutečnost, že sepsal formálně bezvadnou žalobu, sama o sobě nesvědčí o tom, že je schopen sám svá práva v soudním řízení chránit. Ustanovení tlumočnicka, z něhož krajský soud dovodil, že stěžovatel nebude při ústním jednání věci znevýhodněn, zaručuje stěžovateli pouze to, že soudní jednání bude konáno v jazyce, kterému porozumí (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Právo na tlumočnicka či na jednání v mateřském jazyce však nelze zahrnout pod právo na právní pomoc. (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Smyslem zastoupení advokátem v řízení před soudem je zajištění odborné právní pomoci účastníkům řízení. Za situace, kdy na jedné straně stojí účastník řízení laik (stěžovatel není právně vzdělán), navíc, jak již bylo výše uvedeno, neznalý českého jazyka, ve kterém jsou rozhodné právní předpisy vydány, a který se nachází v poměrně složitém právním sporu, v případě, kdy stěžovatel požadoval, aby bylo ve věci nařízeno jednání, v rámci kterého je stěžovatel oprávněn činit procesní úkony (např. může navrhnout provést dokazování ve věci), nelze dospět k závěru, jež učinil krajský soud, že ustanovení zástupce nebude k ochraně jeho práv zapotřebí.

Nejvyšší správní soud se proto domnívá, že krajský soud pochybil, jestliže z formální bezvadnosti žaloby dovozoval, že ustanovení zástupce není nutné k ochraně práv stěžovatele. Proto Nejvyšší správní soud jeho usnesení, jímž se návrh na ustanovení zástupce zamítá, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V dalším řízení krajský soud vázán výše uvedeným právním názorem rozhodne o návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce opětovně, přičemž posoudí naplnění všech podmínek pro jeho ustanovení ve smyslu ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. března 2008

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu